

การศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาททีมสหวิชาชีพต่อการเลี้ยงดูเด็กด้วยวินัยเชิงบวก
ในสถานรองรับเด็กแห่งหนึ่ง

A Study of Approach to Develop Roles of Multidisciplinary Teams
in Child Care with Positive Discipline in An Orphanage

กิริติ เลี้ยวสกุล

Keerati Leawsakul

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาดี ลิมสกุล

Assistant Professor Madee Limsakul, Ph.D.

หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Master of Social Work Program, Faculty of Social Administration, Thammasat University

Author for Correspondence: Email; keerati_013@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางการพัฒนาบทบาทของทีมสหวิชาชีพต่อการเลี้ยงดูเด็กด้วยวินัยเชิงบวกในสถานรองรับเด็กแห่งหนึ่ง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า ทีมสหวิชาชีพในสถานรองรับเด็กมีปัญหาอุปสรรคในการเลี้ยงดูเด็กด้วยวินัยเชิงบวกและปัญหาอุปสรรคจากหน่วยงาน โดยมีการเสนอรูปแบบการเลี้ยงดูเด็กตามบทบาทหน้าที่ของทีมสหวิชาชีพด้วยแนวคิดวินัยเชิงบวก ดังนี้ 1) การกำหนดเป้าหมายระยะยาวในการเลี้ยงดูเด็ก เพื่อให้การเลี้ยงดูเด็กมีความเป็นเอกภาพและสามารถนำไปปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน 2) การเข้าใจเด็กที่มีความหลากหลายทั้งช่วงวัยและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อจัดกิจกรรมที่ตอบโจทย์การพัฒนาและบำบัดเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรม 3) การให้ความอบอุ่น เอาใจใส่และให้เวลากับเด็กอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะการปฏิบัติต่อเด็กด้วยความเสมอภาค 4) การให้แนวทาง โดยการปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี การสอนให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาซ้ำในอนาคต รวมถึงการควบคุมอารมณ์ของผู้เลี้ยงดู และ 5) การแก้ปัญหา โดยการสอนให้เด็กแก้ไขปัญหาของตนเองอย่างถูกต้อง เปิดโอกาสให้เด็กรู้จักรับผิดชอบการกระทำแก้ไขปัญหของตนเอง โดยไม่นำปัญหาของเด็กไปเปรียบเทียบกับช่วยเหลือเด็กให้มีการเจริญเติบโตอย่างถูกต้องเหมาะสมตามพัฒนาการตามวัยของเด็กอย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุขควบคู่กันไป รวมถึงสร้างเสริมทักษะชีวิตให้เด็กสามารถกลับสู่ครอบครัวหรืออยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

คำสำคัญ : บทบาททีมสหวิชาชีพ; วินัยเชิงบวก; การเลี้ยงดูเด็กด้วยวินัยเชิงบวกในสถานรองรับเด็ก

Received:05/03/2565, Revised: 08/05/2565,Accepted:12/05/2565

Abstract

The study aims to study obstacles to positive disciplined parenting and to develop guidelines for the multidisciplinary team. We conduct quantitative research of structured interviews in an orphanage. The main findings are that multidisciplinary team in childcare center faces obstacles in raising children with positive discipline and organizational barriers. Based on the roles and duties of multidisciplinary team with the concept of positive discipline, we propose the guidelines of raising children as follow: 1) Set long-term goals in raising children so that it is united and implemented, 2) Understand the children at different ages and children with special needs to address development

issues and childcare behavior issues, 3) Give children the warmth, care, time, and especially equal treatment, 4) Provide guidance by acting as a good role model; teach children to learn from experiences to prevent reoccurring problem, and 5) Tackle problem by teach children to deal with the issue appropriately; Give them the opportunity to take responsibility for their own actions without comparing with the others to facilitate children to develop appropriately, effectively and happily by their ages; Enhance life skills so they can return to their families and live in a normal society.

Keywords: Multidisciplinary Team Roles; Positive Discipline; Raising children in orphanage with positive discipline.

บทนำ

การสร้างวินัยเชิงบวกคือ การป้องกันพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งมีสาเหตุจากการกระทำที่ต้องการให้ผู้อื่นสนใจ อาจเกิดจากพันธุกรรม สภาพแวดล้อมทางสังคมหรือความต้องการด้านจิตใจ เมื่อผู้ปกครองต้องการหยุดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ดังกล่าว ส่วนใหญ่จะใช้วิธีการลงโทษซึ่งเป็นวิธีที่เห็นผลได้เร็ว สามารถควบคุมพฤติกรรมได้ทันที แต่วิธีการลงโทษนี้ จะไม่ได้ผลในระยะยาว (สมบัติ ตาปัญญา,2550) ซึ่งการสร้างวินัยเชิงบวกเป็นการปฏิบัติต่อเด็กในฐานะผู้ที่กำลังเรียนรู้ โดยปราศจากการใช้ความรุนแรงและให้ความเคารพในศักดิ์ศรีเพื่อปลูกฝังวินัยที่ยืดหยุ่นและได้ผลในระยะยาวมากกว่า (โจน อี เดอร์แรนท์, 2007) วินัยเชิงบวกจึงเป็นการวางรากฐานความคิดแก่ผู้เลี้ยงดูเด็ก เป็นแนวทางที่หนักแน่นมั่นคงและเสมอต้น เสมอปลาย เคารพศักดิ์ศรีและมองเด็กในด้านบวก ปราศจากความรุนแรงทางกายวาจาและใจ ซึ่งผู้เลี้ยงดูต้องปรับกลยุทธ์และวางใจเป็นกลางว่าไม่มีวิธีเลี้ยงเด็กวิธีไหนสมบูรณ์แบบที่สุด ความรู้และแนวทางการเลี้ยงดูต่างๆ เป็นเครื่องมือเสริมให้ผู้เลี้ยงดูสามารถปรับใช้ตามความเหมาะสม อย่างไรก็ตาม ความรักความอบอุ่น ความเข้าใจ และสายใยในครอบครัวคือปัจจัยหนึ่งที่ต้องมั่นคงเสียก่อน การแสดงต้นแบบของคนมีวุฒิภาวะทางอารมณ์และจิตใจ จะเป็นตัวอย่างให้เด็กปฏิบัติตามและเติบโตขึ้นด้วยการมองโลกในแง่บวกและมีวุฒิภาวะทางอารมณ์จิตใจที่แข็งแรงตามไปด้วย (สุริยเดว ทรีปาตี,2559)

ในทางตรงกันข้ามเด็กที่อยู่ในสถานรองรับเด็ก ซึ่งเป็นสถานที่ที่เลี้ยงดูเด็กที่ประสบปัญหาทางสังคมที่หลากหลาย ซึ่งทุกสถานรองรับเด็กจะจัดสวัสดิการให้เด็กและเยาวชนไปในทิศทางเดียวกัน มีความต่อเนื่องเชื่อมโยงส่งต่อกันตามช่วงวัยของเด็กและตามความต้องการของเด็กแต่ละคน (กรมกิจการเด็กและเยาวชน,2559) ถึงแม้ว่าบริการถูกกำหนดออกมาในรูปแบบของมาตรฐานการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับเด็ก แต่ในทางปฏิบัตินั้นยังมีช่องว่างในการดูแล อยู่มาก ไม่ว่าจะเป็นภาระงานที่หนัก ด้วยอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ไม่สัมพันธ์กับจำนวนของเด็ก (เกศวติ ไกรนอก,2562) การเปลี่ยนผู้เลี้ยงบ่อยทำให้เด็กไม่มีความผูกพันทางใจกับผู้อื่น และด้วยภูมิหลังของเด็กที่มีความแตกต่างหลากหลาย ทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันไป ตามประสบการณ์ชีวิตของแต่ละบุคคล การปฏิบัติต่อเด็กเมื่อเด็กกระทำความผิด ซึ่งตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยการลงโทษเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๘ ระบุว่าห้ามไม่ให้มีการทำร้ายร่างกายหรือจิตใจ กักขัง ทอดทิ้งเด็กหรือลงโทษเด็กโดยวิธีรุนแรง แต่จากการศึกษาพบว่านโยบายนี้มีการบังคับใช้จริงน้อยมาก อีกทั้งมีรายงานจากการวิจัยว่ามีการลงโทษเด็กหลายกรณีในสถานรองรับเด็ก (National Survey on Violence Against Children (2012), Ministry of Social Development and Human Security)

ทั้งนี้ประสบการณ์ที่เด็กในสถานสงเคราะห์ทุกคนมีร่วมกันคือ การพลัดพราก แยกจากครอบครัวหรือผู้เลี้ยงดูที่คุ้นเคย การเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้งทำให้เด็กเกิดความไม่มั่นคงปลอดภัย เด็กจึงเรียนรู้ที่จะปรับตัวเพื่อเรียกร้องหาความมั่นคงปลอดภัยจากผู้เลี้ยงดู ซึ่งวิธีการของ แต่ละคนจะแตกต่างกันไปตามอายุ ปัจจัยทางกายภาพ

และประสบการณ์เดิมว่าจะทำอะไรให้ ผู้เลี้ยงดูสนใจ เพื่อให้ตนเองสามารถอยู่ได้อย่างราบรื่นและปลอดภัย ถ้าเด็กได้รับการตอบสนองจากผู้เลี้ยงดูอย่างสม่ำเสมอ เด็กจะสร้างความผูกพันให้ความไว้วางใจกับผู้เลี้ยงดู รู้สึกตัวเองมีคุณค่า จึงพร้อมที่จะเรียนรู้พัฒนาต่อไปตามวัยทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์และสติปัญญา ในทางตรงกันข้ามถ้าเด็กไม่ได้รับการตอบสนองจากผู้เลี้ยงดูอย่างเหมาะสมหรือไม่สม่ำเสมอ ทำให้เด็กเรียนรู้ว่าไม่สามารถคาดหวังอะไรได้ จนที่สุดพัฒนาเป็นความสิ้นหวัง รู้สึกไร้ค่า ไม่มีใครรัก ไม่ไว้วางใจใคร เด็กจะเอาตัวรอดด้วยการเรียนรู้ว่าจะปฏิบัติต่อผู้เลี้ยงดูแต่ละคนอย่างไร เพื่อให้ตนเองปลอดภัย เก็บงำความโกรธไว้จนกระทั่งระเบิดไม่ได้ก็จะแสดงออกอย่างรุนแรง เด็กที่เต็มไปด้วยความทุกข์นี้จะมีพัฒนาการช้า โดยเฉพาะทางด้านความคิด สติปัญญา (โครงการพลังอาสาสมัครสร้างสุขให้เด็กในสถานสงเคราะห์ มูลนิธิสุขภาพไทย, 2556)

นอกจากนี้ ผลสืบเนื่องจากการที่ผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่เป็นนักสังคมสงเคราะห์ในสถานรองรับเด็กแห่งหนึ่งพบว่าสถานการณ์ในสถานรองรับเด็กแห่งหนึ่งที่มีเด็กชายหลากหลายช่วงวัยอยู่ในการดูแล ซึ่งมีพื้นฐานปัญหาที่หลากหลายหลายมาอยู่รวมกัน ทำให้เกิดปัญหาเรื่องของระเบียบวินัย พฤติกรรมก้าวร้าว โดยเฉพาะปัญหาพฤติกรรมของเด็กสมาธิสั้นที่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ อีกทั้งขาดบุคลากรที่มาดูแลและเข้าใจในเรื่องพัฒนาการของเด็กแต่ละ ช่วงวัย รวมถึงภารกิจงานที่ได้รับมอบหมายทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถเข้าร่วมและติดตามผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่ความไม่ต่อเนื่องในกระบวนการเปลี่ยนแปลงความคิด และพฤติกรรมของเด็ก อีกทั้งยังขาดความตระหนักในการใช้วินัยเชิงบวก เพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรม และการขาดความตระหนักและความร่วมมือจากผู้ปฏิบัติงาน ทำให้ไม่สามารถทำให้กระบวนการพัฒนาเด็กในด้านนั้นๆ ให้เป็นไปอย่าง มีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัญหาอุปสรรคในการเลี้ยงดูเด็กด้วยวินัยเชิงบวกในสถานรองรับเด็ก เพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนาบทบาทของทิสสหวิชาชีพต่อการเลี้ยงดูเด็ก ด้วยวินัยเชิงบวกในสถานรองรับเด็กต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคของทิสสหวิชาชีพต่อการเลี้ยงดูเด็กด้วยวินัยเชิงบวก
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของทิสสหวิชาชีพต่อการเลี้ยงดูเด็กด้วยวินัยเชิงบวก

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งศึกษาที่ปัญหาอุปสรรคของทิสสหวิชาชีพต่อการเลี้ยงดูเด็กด้วยวินัยเชิงบวก เพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนาบทบาทของทิสสหวิชาชีพต่อการเลี้ยงดูเด็กด้วยวินัยเชิงบวก ในสถานรองรับเด็ก โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย คือ ทิสสหวิชาชีพภายในสถานรองรับเด็กแห่งหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเลี้ยงดูเด็กในสถานรองรับเด็ก จำนวน 12 คน กำหนดคุณสมบัติในเกณฑ์การคัดเลือก คือ มีประสบการณ์การทำงานด้านเด็ก และเยาวชนไม่ต่ำกว่า 3 ปี และเต็มใจให้ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้าง และ 2) แนวคำถามในการสนทนากลุ่มกึ่งโครงสร้าง

การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบประเมินความเที่ยงตรงแนวคำถามในการสัมภาษณ์และแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ความถูกต้องเหมาะสมและความครอบคลุม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยผู้เชี่ยวชาญที่เรียกว่า Index of item-Objective Congruence (IOC) ค่าความสอดคล้องของคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย เท่ากับ 1

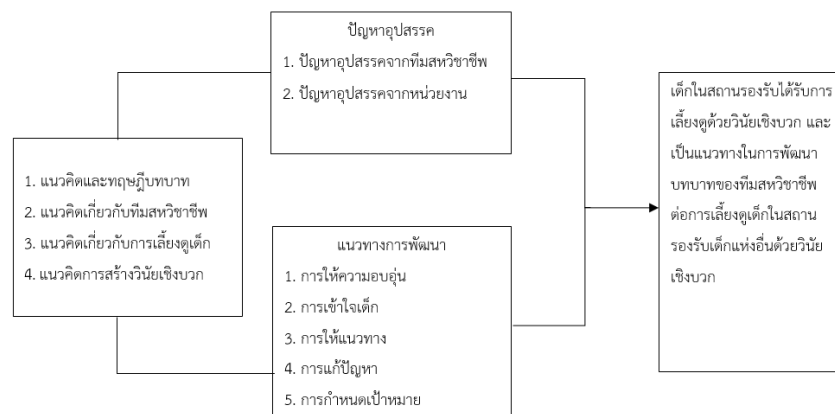
การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ข้อมูลทางระบบอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูเด็กด้วยวินัยเชิงบวก และเก็บข้อมูลภาคสนามโดยผู้วิจัยเป็นผู้

สัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับทีมสหวิชาชีพภายในสถานรองรับเด็กแห่งหนึ่ง จำนวน 12 คน มีการปรับเปลี่ยนลักษณะคำถามให้เหมาะสม การใช้ภาษาท้องถิ่น ดำเนินการขออนุญาตโดยมีหนังสือถึงหน่วยงานต้นสังกัด และหนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย (Consent Form) สำหรับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย เพื่อนำข้อมูลไปเผยแพร่ในทางวิชาการ ทั้งนี้ ขณะที่มีการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องบันทึกเสียงในการบันทึกบทสัมภาษณ์ ควบคู่กับการจดบันทึกเพื่อความครบถ้วนของข้อมูล หลังจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้อดบทสัมภาษณ์ทุกถ้อยคำ และนำบทสัมภาษณ์มาจัดระเบียบข้อมูลโดยการแบ่งประเภท และใช้รหัสข้อมูล เพื่อประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยนำข้อมูลที่ได้จากระเบียบวิธีวิจัยและเครื่องมือต่างๆ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม มาจัดระบบเป็นหมวดหมู่ และวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามประเด็นที่สร้างแนวคำถามขึ้น และเชื่อมโยงกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากการทบทวนวรรณกรรม และจัดประเภทของข้อมูลโดยอ้างอิงจากข้อมูล การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย เพื่อให้เกิดการวิเคราะห์และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลในการนำเสนอข้อเท็จจริงที่ค้นพบและการอภิปรายผล

กรอบแนวคิดในการศึกษา

การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีบทบาท รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับทีมสหวิชาชีพ เป็นฐานคิด ในการทำความเข้าใจปัญหาอุปสรรคต่อการเลี้ยงดูเด็กในสถานรองรับด้วยวินัยเชิงบวก และแนวคิดเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก แนวคิดการสร้างวินัยเชิงบวก เป็นฐานคิดในการค้นหาแนวทางการพัฒนาการเลี้ยงดูเด็กในสถานรองรับด้วยวินัยเชิงบวก โดยสามารถนำมาประมวลเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาได้ดังนี้

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยทำการศึกษาทีมสหวิชาชีพในสถานรองรับเด็กแห่งหนึ่ง จำนวน 12 คน โดยได้สรุปข้อมูลส่วนบุคคลของทีมสหวิชาชีพในรูปแบบตาราง เพื่อความชัดเจนยิ่งขึ้น ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1

ข้อมูลส่วนบุคคลของทีมนักวิชาชีพในสถานรองรับเด็กทั้ง 12 คน

ชื่อ (นาม สมมติ)	อายุ (ปี)	ระดับ การศึกษา สูงสุด	สาขา	ตำแหน่ง	ประสบการณ์ การทำงานกับ เด็กและ เยาวชน (ปี)	หน้าที่และลักษณะงานที่ปฏิบัติ
นางสาว สมร	39	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นสูง	ก า ร จ้ ด ก า ร ท ั่ว ไป	พี่เลี้ยง	12	จัดสิ่งแวดล้อมบริเวณเรือนนอน, ดูแลเด็กให้รักษาสุขอนามัยความสะอาด, เบิกจ่ายเงินค่าอาหารกลางวันและจัดหาของใช้ที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน, กำกับดูแลเด็กให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ, ให้คำปรึกษาเบื้องต้น, จัดกิจกรรมในระบบการดูแลสุขภาพกายและใจ
นางวดี	51	มัธยมศึกษา ปีที่ 6	-	พี่เลี้ยง	15	จัดสิ่งแวดล้อมบริเวณเรือนนอน, ดูแลเด็กให้รักษาสุขอนามัยความสะอาด, เบิกจ่ายเงินค่าอาหารกลางวันและจัดหาของใช้ที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน, กำกับดูแลเด็กให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ, ให้คำปรึกษาเบื้องต้น, จัดกิจกรรมในระบบการดูแลสุขภาพกายและใจ
นาย สมพล	51	ปริญญาตรี ศึกษา ศาสตร บัณฑิต	วิชา การศึกษา ปฐมวัย	พี่เลี้ยง	10	จัดสิ่งแวดล้อมบริเวณเรือนนอน, ดูแลเด็กให้รักษาสุขอนามัยความสะอาด, เบิกจ่ายเงินค่าอาหารกลางวันและจัดหาของใช้ที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน, กำกับดูแลเด็กให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ, ให้คำปรึกษาเบื้องต้น, จัดกิจกรรมในระบบการดูแลสุขภาพกายและใจ, งานอาคารสถานที่
นายนที	41	มัธยมศึกษา ปีที่ 6	-	พี่เลี้ยง	19	จัดสิ่งแวดล้อมบริเวณเรือนนอน, ดูแลเด็กให้รักษาสุขอนามัยความสะอาด, เบิกจ่ายเงินค่าอาหารกลางวันและจัดหาของใช้ที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน, กำกับดูแลเด็กให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ, ให้คำปรึกษาเบื้องต้น, จัดกิจกรรมในระบบสร้างสรรค์และนันทนาการ
นางสาว สุภา	49	มัธยมศึกษา ปีที่ 6	-	พนักงาน ช่วยการ พยาบาล	13	จัดสิ่งแวดล้อมบริเวณเรือนนอน, ดูแลเด็กให้รักษาสุขอนามัยความสะอาด, เบิกจ่ายเงินค่าอาหารกลางวันและจัดหาของใช้ที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน, กำกับดูแลเด็กให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ, ให้คำปรึกษาเบื้องต้น, จัดกิจกรรมในระบบการดูแลสุขภาพกายและใจ
นาย ณอม	51	ปริญญาโท ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต	สังคม วิทยาและ มานุษยวิ ทยา	นักพัฒนา สังคม	18	งานครอบครัวอุปถัมภ์แบบครอบครัวทดแทนและแบบเครือญาติ, งานทะเบียนราษฎร, งานมูลนิธิเอกชน, งานเครือข่ายการบูรณาการพัฒนาสังคม (One home)
นางสาว สิริพร	33	ปริญญาตรี ครุศาสตร	การศึกษา ปฐมวัย	นักพัฒนา สังคม	12	ให้ความช่วยเหลือและคำปรึกษาเด็กด้านการศึกษา, ให้ความรู้และคำแนะนำเด็กด้านการฝึกอาชีพ, ประสานเครือข่ายเพื่อสนับสนุนด้าน

ชื่อ (นาม สมมติ)	อายุ (ปี)	ระดับ การศึกษา สูงสุด	สาขา	ตำแหน่ง	ประสบการณ์ การ ทำงานกับ เด็กและ เยาวชน (ปี)	หน้าที่และลักษณะงานที่ปฏิบัติ
		บัณฑิต				การศึกษาและฝึกอาชีพให้กับเด็ก
นางสาว รินดา	41	ปริญญาโท บริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต	การ บริหารธุรกิจ	นักสังคม สงเคราะห์	14	งานกิจกรรมและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก, งานกิจกรรมโครงการเตรียมความพร้อมเด็กออกสู่สังคมอย่าง เป็นสุข, งานสังคมสงเคราะห์, งานเครือข่ายการบูรณาการพัฒนาสังคม, งานเจ้าหน้าที่คุ้มครองเด็กและวิทยากรกระบวนการ, พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546, ผู้ทำหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (สืบพยานเด็ก)
นางสาว พนิดา	26	ปริญญาตรี วิทยา ศาสตร บัณฑิต	จิตวิทยา คลินิก และ ชุมชน	นักจิตวิ ทยา	3	ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านจิตใจและอารมณ์ ด้านสติปัญญา, การให้บริการคำปรึกษาในเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรมและเด็กที่มีปัญหาสุขภาพจิต, การฟื้นฟูและเยียวยา การปรับพฤติกรรมด้วยกีฬา ดนตรี และศิลปะบำบัด, นำเด็กเข้ารับการตรวจโดยจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น, การดูแลให้เด็กได้รับยาตามแผนการรักษาของแพทย์, จัดกิจกรรมในระบบการดูแลสุขภาพกายและใจ ตามโครงการเตรียมความพร้อมฯ
นางสาว ดารา	55	ปริญญาตรี วิทยา ศาสตร บัณฑิต	การ พยาบาล และการ ผดุงครรภ์	พยาบาล วิชาชีพ	9	หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและวิชาชีพ, ให้ความช่วยเหลือและคำปรึกษาเด็กด้านการศึกษา, ให้ความรู้และคำแนะนำเด็กด้านการฝึกอาชีพ, ประสานเครือข่ายเพื่อสนับสนุนด้านการศึกษาและฝึกอาชีพให้กับเด็ก
นางสาว เกสร	35	ปริญญาตรี พยาบาลศา สตรบัณฑิต	การ พยาบาล และการ ผดุงครรภ์	พยาบาล วิชาชีพ	12	หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการสังคม, งานส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค, งานรักษาพยาบาล, ประสานสิทธิการรักษาพยาบาลเด็กทุกคนทั้งรายได้และรายได้ใหม่, งานบำรุงรักษาเครื่องมือและอุปกรณ์การแพทย์, พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546, ผู้ทำหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (สืบพยานเด็ก)
นางสาว นงนุช	54	ปริญญาตรี ศิลปศาสตร บัณฑิต	ภาษาไทย	ครูช่วย สอน	30	ให้ความช่วยเหลือและคำปรึกษาเด็กด้านการศึกษา, ให้ความรู้และคำแนะนำเด็กด้านการฝึกอาชีพ, ประสานเครือข่ายเพื่อสนับสนุนด้านการศึกษาและฝึกอาชีพให้กับเด็ก

จากผลการศึกษาพบว่า ปัญหาอุปสรรคจากทีมสหวิชาชีพในการเลี้ยงดูเด็กด้วยวินัยเชิงบวก คือ 1) การขาดองค์ความรู้และทักษะในการเลี้ยงดู 2) ขาดความต่อเนื่องในการติดตามเด็กตามแผนพัฒนาเด็กรายบุคคล (Individual Development Plan : IDP) และ 3) ภาระงานที่ได้รับมอบหมายไม่สัมพันธ์กับจำนวนบุคลากร ในส่วนของปัญหาอุปสรรคจากหน่วยงานที่แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น คือ 1) นโยบาย แผนงานหรือโครงการของหน่วยงานยังไม่ให้ความสำคัญต่อการเลี้ยงดูเด็กในสถานรองรับเด็กด้วยวินัยเชิงบวกและยังไม่มีมาตรการชัดเจน 2) ขาดแคลนทรัพยากรสนับสนุนการทำงานที่จำเป็นต่อการเลี้ยงดูเด็กด้วยวินัยเชิงบวก และ 3) สวัสดิการคนทำงานที่ยังมีความเหลื่อมล้ำ ทั้งนี้ทีมสหวิชาชีพได้มีการเสนอรูปแบบการเลี้ยงดูเด็ก ตามบทบาทหน้าที่ของทีมสหวิชาชีพด้วยแนวคิดวินัยเชิงบวกดังต่อไปนี้ 1) การให้ความอบอุ่น โดยการเอาใจใส่และใช้เวลากับเด็กอย่างสม่ำเสมอ ให้กำลังใจ ชมเชย ไม่ลงโทษเด็กด้วยความรุนแรง สิ่งสำคัญคือการปฏิบัติต่อเด็กด้วยความเสมอภาค 2) การเข้าใจความหลากหลายของเด็ก สังเกตเด็กตามช่วงวัยอย่างใกล้ชิด คำนึงถึงความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ส่งเสริมพัฒนาการเด็กแต่ละช่วงวัย 3) การให้แนวทาง โดยการสอนให้เด็กปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม เปิดโอกาสให้มีการพูดคุยในกลุ่ม เพื่อสะท้อนข้อดี ข้อเสียและผลกระทบต่อนักเรียน สอนโดยการยกตัวอย่างและสอนผ่านสื่อให้เด็กเห็นภาพที่ชัดเจน โดยเฉพาะการเป็น ตัวแบบที่ดีให้กับเด็ก 4) การแก้ปัญหา เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและไม่นำปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาของเด็กไปเปรียบเทียบกับเด็กคนอื่น ฝึกให้เด็กรู้จักคิดเพื่อต่อยอดส่งเสริมให้เด็กได้มีส่วนร่วมแก้ปัญหาเมื่อพบอุปสรรค 5) การกำหนดเป้าหมาย โดยการกำหนดแผนพัฒนาเด็กรายบุคคลให้เป็นปัจจุบันและครบถ้วน เขียนบันทึกเพื่อติดตามพัฒนาการของเด็กแต่ละรายอย่างตรงประเด็น ให้ความสำคัญกับการทำงานของทีมสหวิชาชีพทุกตำแหน่งเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมเด็กอย่างเป็นองค์รวม

อภิปรายผลการศึกษา

ผู้วิจัยอภิปรายผลการศึกษา โดยแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) ปัญหาอุปสรรคในการเลี้ยงดูเด็กด้วยวินัยเชิงบวก

ทีมสหวิชาชีพในสถานรองรับเด็กมีปัญหาอุปสรรคร่วมกันในประเด็นการขาดความต่อเนื่องในการติดตามเด็กตามแผนพัฒนาเด็กรายบุคคล (Individual Development Plan : IDP) ส่วนปัญหาการขาดองค์ความรู้และทักษะในการเลี้ยงดูเด็กด้วยวินัยเชิงบวก เนื่องจากมีปัจจัยอื่นมาเกี่ยวข้อง เช่น ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยจากตัวเด็ก และปัจจัยด้านการบริหารจัดการขององค์กร ไม่ว่าจะเป็นความเจ็บป่วยของเด็ก สัดส่วนเด็กต่อผู้เลี้ยงดู การปฏิบัติงานที่ไม่ตรงตามตำแหน่งส่งผลให้ไม่ได้ใกล้ชิดกับเด็ก และในส่วนของปัญหาอุปสรรคจากหน่วยงานที่แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น คือ 1) นโยบาย แผนงานหรือโครงการของหน่วยงานยังไม่ให้ความสำคัญต่อการเลี้ยงดูเด็กด้วยวินัยเชิงบวกในสถานรองรับเด็กและยังไม่มีแผนชัดเจน ซึ่งมีข้อสังเกตว่าโครงการที่สถานรองรับจัดให้ทำกับเด็กสามารถส่งเสริมวินัยเชิงบวกให้เด็กได้บางส่วน ทำให้ผู้ปฏิบัติตีความว่าเป็นการสร้างวินัยเชิงบวกให้กับเด็ก ซึ่งเป็นความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน อีกทั้งยังขาดการปฏิบัติกับเด็กอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ผู้ปฏิบัติพยายามเชื่อมโยงเอาคำว่าวินัยเชิงบวกไปอยู่ในแต่ละโครงการ ทำให้ผู้ปฏิบัติให้ความสำคัญกับวินัยเชิงบวกในบางประเด็นเท่านั้น 2) การขาดแคลนทรัพยากรสนับสนุนการทำงานที่จำเป็นต่อการเลี้ยงดูเด็กด้วยวินัยเชิงบวก ซึ่งมีเพียงผู้ปฏิบัติงานส่วนน้อยที่จะเริ่มจัดสรรจากสิ่งที่ใกล้ตัวที่พอจะใช้ทดแทนได้ ส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็กต่อการรื้ออุปกรณ์สิ่งของต่างๆ มากกว่าการมีส่วนร่วมในการแสวงหาทรัพยากรและรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน 3) สวัสดิการคนทำงานที่ยังมีความเหลื่อมล้ำ เพราะสถานะผู้ปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน ประกอบด้วย ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ พนักงานราชการและลูกจ้างจ้างเหมา ทำให้ได้รับสวัสดิการที่แตกต่างกัน การได้รับค่าตอบแทนที่ไม่สัมพันธ์กับปริมาณงานและคุณภาพที่มี ในขณะที่หน่วยงานมีความหวังปริมาณและคุณภาพของงานอย่างเต็มที่

จากปัญหาอุปสรรคในการเลี้ยงดูเด็กด้วยวินัยเชิงบวกข้างต้น สอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการเลี้ยงดูเด็กในสถานรองรับเด็กที่มีศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 จนถึง พ.ศ. 2553 ของสมาลี สุขพัฒน์ (2544) ปาริชาติ ทองคำ (2546) ทิพสุคนธ์ ศรีแจ่ม (2548) ชูลี สงวนกิจ (2550) และปนัดดา กุญแจวิเศษกิจ (2553) สะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาการปฏิบัติงานในสถานรองรับเด็กยังเป็นเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลง มุมมองและการปฏิบัติต่อเด็กของบุคลากรที่อายุงานมากกว่า 15 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่จะมองว่าปัญหาการเลี้ยงดูอยู่ที่ตัวเด็ก เช่น เด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว เด็กสมาธิสั้น ซึ่งตรงข้ามกับกลุ่มผู้ปฏิบัติงานที่มีอายุงานไม่เกิน 15 ปีจะมีมุมมองในการทำความเข้าใจปัญหาเด็กรอบด้านมากกว่า โดยที่ไม่ตัดสินเด็กจากพฤติกรรมและพยาธิสภาพของโรคที่เด็กเป็น กล่าวคือมีการใช้องค์ความรู้ด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการปฏิบัติงานกับเด็ก มาทำความเข้าใจถึงความซับซ้อนของปัญหาที่เด็กเผชิญได้เป็นอย่างดี จึงสามารถอนุมานได้ว่าประสบการณ์การทำงานกับเด็กและเยาวชนไม่ได้มีผลต่อการเลี้ยงดูเด็กด้วยวินัยเชิงบวก หากแต่เป็นความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนการนำความรู้ ความเข้าใจมาปรับใช้ในการทำงานกับเด็กอย่างถูกวิธี

ดังนั้นการปฏิบัติงานเป็นทีมจึงควรเริ่มต้นจากการที่แต่ละวิชาชีพต้องตระหนักถึงความหมายของความเป็นทีม (ณัฐวดี ณ มโนรม, 2547) เพื่อติดตามรับผิดชอบกระบวนการ อาศัยความรู้และความชำนาญของแต่ละวิชาชีพเพื่อพัฒนาเด็กเป็นแนวทางเดียวกันอย่างเป็นองค์รวม ถือเป็นบทบาทของทีมสหวิชาชีพที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานรองรับเด็กคือ การเลี้ยงดูเด็กในสถานรองรับให้เป็นไปตามมาตรฐานส่งเสริมการจัดสวัสดิการสำหรับเด็กในสถานรองรับเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ตามที่อริชา วิเศษโกสิน (2551) กล่าวถึงความสำคัญของการทำงานเชิงสหวิชาชีพที่สามารถจัดการกับกรณีที่มีความซับซ้อนของปัญหาได้โดยทีมสหวิชาชีพจะช่วยเสนอมุมมองที่หลากหลาย ทำให้จัดการกับปัญหาได้อย่างคล่องตัวและรอบด้าน เพื่อดูแลให้เด็กสามารถอยู่ร่วมกันได้ตามมาตรฐานขั้นต่ำในการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และพัฒนาเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแล พ.ศ. 2549 (กฎกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2549) ที่ได้จัดทำมาตรฐานการเลี้ยงดูเด็กจำแนกในแต่ละด้าน อย่างครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต ด้านความปลอดภัยสำหรับเด็กและด้านสังคม

2) แนวทางการพัฒนาบทบาทของทีมสหวิชาชีพต่อการเลี้ยงดูเด็กด้วยวินัยเชิงบวก

จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มมีการสะท้อนไปในทิศทางเดียวกันว่าทีมสหวิชาชีพยังไม่ได้มีความชัดเจนเกี่ยวกับการวางเป้าหมายสำหรับการเลี้ยงดูเด็กด้วยวินัยเชิงบวกและยังไม่สามารถมุ่งเน้นใจความสำคัญในการเลี้ยงดูเด็กด้วยวินัยเชิงบวกได้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าแนวทางในการพัฒนาบทบาทของทีมสหวิชาชีพต่อการเลี้ยงดูเด็กด้วยวินัยเชิงบวก พบประเด็นน่าสนใจที่นำมาอภิปราย ดังนี้

การกำหนดเป้าหมายเป็นหัวใจหลักและควรเป็นฐานในการเลี้ยงดูเด็กด้วยวินัยเชิงบวก ซึ่งเป็นการกำหนดเป้าหมายระยะยาวในการเลี้ยงดูเด็กที่ทีมสหวิชาชีพควรให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก เพราะจะทำให้มองเห็นภาพกระบวนการเลี้ยงดูเด็กร่วมกัน มีความสอดคล้องกับการวิธีการสร้างวินัยเชิงบวกของ Dr. Joan E. Durrant (2007) ปนัดดา ธนเศรษฐกร (2561) และจิราภรณ์ อรุณากูร (2562) เป็นการพูดถึงปลายทางของการเลี้ยงดูเด็กด้วยวินัยเชิงบวก เป็นการวางภาพอนาคตของเด็กที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ ทีมสหวิชาชีพต้องร่วมกันการวางแผนในการเลี้ยงดูเด็กตามแผนพัฒนาเต็กรายบุคคล เพื่อพัฒนาเด็กได้ตามศักยภาพของแต่ละบุคคลและควรมีการกำหนดกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนโดยการเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ที่มีความยืดหยุ่นและสามารถปฏิบัติได้จริงกับทุกคนโดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความหลากหลาย ของเด็ก โดยเฉพาะผู้เลี้ยงดูเด็กควรเข้าใจสาระสำคัญของวินัยเชิงบวก โดยเข้าถึงแก่นแกนของ การสร้างวินัยเชิงบวก ควรมีการนำรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็กในรูปแบบต่างๆ มาประยุกต์ใช้ให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อม เพราะเด็กที่เข้ามาอยู่ในสถาน

รองรับเด็กจะมีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนไม่หยุดนิ่ง ทีมสหวิชาชีพจึงควรใช้เป้าหมายระยะยาวเป็นหลักในการเลี้ยงดูเด็ก เพื่อที่จะสามารถจัดการปัญหาในระยะสั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การเข้าใจเด็ก ถือเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การเลี้ยงดูเด็กด้วยวินัยเชิงบวก ซึ่งการศึกษาครั้งนี้แบ่งเด็กออกเป็น 2 ช่วงวัยคือ เด็กเล็ก (อายุระหว่าง 7- 12 ปี) และเด็กโต (อายุระหว่าง 13-18 ปี) โดยที่เด็กทั้งสองวัยนี้มีความต้องการที่แตกต่างกันทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ทีมสหวิชาชีพจึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจเด็กตามพัฒนาการช่วงวัย เข้าใจวิถีคิดและความรู้สึกของเด็ก (สถาบันราชานุกูล,2551) โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรใช้แนวคิดทฤษฎีพัฒนาการมาเรียนรู้ทำความเข้าใจเด็กแต่ละช่วงวัย คำนึงถึงความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษและให้อิสระเด็กในการแสดงออกอย่างเต็มที่ จึงจำเป็นต้องมีศูนย์การเรียนรู้เพื่อจัดกิจกรรมที่ตอบโจทย์การพัฒนาและบำบัดเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรม เป็นการให้โอกาสเด็กได้ใช้พลังงานในทางสร้างสรรค์และตอบโจทย์เด็กตามช่วงวัยและเป็นปัจจัยที่จะนำเด็กไปสู่ความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ เพราะพัฒนาการของเด็กทุกด้านมีความสัมพันธ์กัน ดังนั้นการพัฒนาในด้านใดด้านหนึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาในด้านอื่นๆ ด้วย (The ASEAN guidelines for a non-violent approach to nurture, care and development of children in all setting, 2016)

การให้ความอบอุ่นเป็นสิ่งสำคัญรองลงมาจากกรเข้าใจเด็ก เมื่อมีความเข้าใจเด็กแต่ละช่วงวัยอย่างชัดเจนแล้วจะสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานได้อย่างเหมาะสมตามวัย เพราะการเลี้ยงดูคือพื้นฐานสำคัญที่จะสร้างบุคลิกและพฤติกรรมให้กับเด็ก ทีมสหวิชาชีพต้องเอาใจใส่และให้เวลากับเด็กอย่างสม่ำเสมอ มีการสื่อสารเชิงบวกและระมัดระวังในการสัมผัสเด็ก นอกจากนี้การให้กำลังใจ ชมเชย จะทำให้เด็กมีความภาคภูมิใจในตนเอง เกิดพลังและกำลังใจที่จะกระทำความดี (นงพาง ลัมสุวรรณ,2557) เกิดความเชื่อมั่นและมีความรู้สึกรับผิดชอบในชีวิตรและเกิดการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อผู้เลี้ยงดู ตามที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจอมมะณี (2552) ; และจันทิตา พุกษานานนท์ (2552) และสุภาพรณ ศรีสุข (2563) กล่าวถึงเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ จะสามารถปรับตัวและเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้เป็นอย่างดี ในส่วนของการไม่ลงโทษเด็กด้วยความรุนแรงนั้นจะต้องกระทำอยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจระหว่างกันโดยยึดหลักสิทธิเด็ก ทีมสหวิชาชีพมีส่วนร่วมวางแผนรับผิดชอบและไม่แบ่งแยกภาระงานในการเลี้ยงดูเด็ก เพื่อป้องกันการเลี้ยงดูเด็กไปคนละทิศทาง สิ่งสำคัญคือการปฏิบัติต่อเด็กด้วยความเสมอภาค ซึ่งเจตคติหรือการปฏิบัติต่อเด็กข้างต้นมีอิทธิพลอย่างมากต่อจิตใจของเด็ก

การให้แนวทางกับเด็ก เพราะการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กนั้นจะทำให้เด็กเรียนรู้จากการเลียนแบบของผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด พฤติกรรมที่ผู้เลี้ยงดูแสดงออกมาให้เด็กเห็นจึงมีความสำคัญต่อการกำหนดรูปแบบพฤติกรรมในชีวิตประจำวันของเด็ก รวมถึงการสอนให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ทั้งผิดและถูก เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้และซึมซับการปฏิบัติตนที่เหมาะสม ก่อให้เกิดการเรียนรู้ใหม่และเกิดความภาคภูมิใจ สอดคล้องกับภักทยา เมธาพร (2554) ที่กล่าวถึงผู้เลี้ยงดูควรมีทักษะด้านการพัฒนา เพื่อช่วยเหลือเด็กให้มีการเจริญเติบโตอย่างถูกต้องเหมาะสมตามพัฒนาการตามวัยของเด็กอย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุขควบคู่กันไป และเสาวภา พรจินดารักษ์ (2563) ที่กล่าวถึงการสร้างวินัยเชิงบวกคือ การสร้างสมองให้เด็กรู้จักคิดและตัดสินใจภายใต้เหตุผล สนับสนุนให้เด็กได้คิดด้วยตนเอง สอนแนวทางป้องกันการเกิดปัญหาซ้ำในอนาคต สร้างบรรยากาศให้เด็กแสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เมื่อเด็กได้รับการเลี้ยงดูในรูปแบบดังกล่าวนี้จะมีสุขภาพจิตดี รู้จักคิด มีความเชื่อมั่นใน

ตัวเอง และสามารถตัดสินใจด้วยตนเองได้ รู้จักรับฟังผู้อื่นและสามารถทำตามระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม จะพัฒนาให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์เหมาะสม รวมถึงการควบคุมอารมณ์ของผู้เลี้ยงดู ซึ่งการให้แนวทางจะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้และเข้าใจถึงความผิดพลาดของตนเอง มีแนวทางแก้ไขความผิดพลาดเหล่านั้น ซึ่งจะส่งผลไปยังการใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาในลักษณะที่สร้างสรรค์และปราศจากความรุนแรงได้ในอนาคต

การแก้ปัญหา สำหรับการเลี้ยงดูเด็กในสถานรองรับนั้น ทีมสหวิชาชีพมักพบกับสถานการณ์การแก้ปัญหาเด็กที่ทำหายตลอดเวลา สิ่งที่สำคัญในการก้าวผ่านอุปสรรคไปได้คือการย้อนกลับไปมองเป้าหมายระยะยาวตามที่ได้ตั้งไว้ในขั้นแรก เพื่อให้การเลี้ยงดูเด็กด้วยวินัยเชิงบวกสามารถดำเนินต่อไปได้ ซึ่งการแก้ปัญหานี้คือ ทีมสหวิชาชีพต้องมีความมั่นคงทางอารมณ์ เรียนรู้เทคนิคที่จะสอนให้เด็กแก้ไขปัญหของตนเองอย่างถูกต้อง ตามวัย ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการพัฒนาสมองส่วน EF (Executive Function) ในเด็กของนวลจันทร์ จุฑาภักติกุล (2559) เปิดโอกาสให้เด็กได้แก้ไขปัญหของตนเองโดยการสอนให้เด็กรู้จักรับผิดชอบการกระทำของตนเอง สนับสนุนให้เด็กใช้วิธีแก้ไขปัญหาลูกที่ต้องเหมาะสม รวมถึงการเสนอทางเลือกให้เด็กลองแก้ไขปัญหด้วยตนเอง การใช้ประสบการณ์ตรงมาสอนให้เด็กลองผิดลองถูกในการจัดการปัญหา โดยไม่นำปัญหาของเด็กไปเปรียบเทียบกัน เมื่อเด็กสามารถทำได้สำเร็จจะเป็นการสร้างภาคภูมิใจในตนเอง ในกรณีที่เด็กตัดสินใจผิดพลาดจะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ที่จะรับผิดชอบต่อตัวเอง ทีมสหวิชาชีพต้องให้กำลังใจในสิ่งที่ผิดพลาด เพื่อให้เด็กได้ใช้ประสบการณ์ที่สะสมไว้มำพัฒนาการตัดสินใจของตัวเอง ซึ่งการแก้ไขปัญหาร่วมกันเป็นวิธีการช่วยลดความขัดแย้งระหว่างเด็กและผู้เลี้ยงดูได้ด้วย ส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการทางความคิดที่สร้างสรรค์ ลดความรู้สึกต่อต้านและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น การสร้างบรรยากาศที่ดีให้เด็กมีทางเลือกในการแก้ไขปัญหาก็หลากหลายอย่างสม่ำเสมอ จะเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้มีส่วนร่วมและมีทักษะชีวิตและมีทักษะในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่ทีมสหวิชาชีพควรมีทักษะด้านการพัฒนา ซึ่งคำแนะนำและการสนับสนุนจากผู้เลี้ยงดูจะเป็นการกระตุ้นการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม เพื่อช่วยเหลือเด็กให้มีการเจริญเติบโตอย่างถูกต้องเหมาะสมตามพัฒนาการตามวัยของเด็กอย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุขควบคู่กันไป

ข้อเสนอแนะที่สำคัญจากการศึกษา

1) ส่วนกลางควรจัดอบรมในลักษณะหน่วยเคลื่อนที่ไปยังหน่วยงานของกรมกิจการเด็กและเยาวชนในระดับภูมิภาค เพื่อให้มีความสะดวกต่อบุคลากรทุกตำแหน่งในหน่วยงาน ควรจัดในลักษณะการอบรม การสัมมนาหรือการนิเทศเกี่ยวกับองค์ความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูเด็ก ทั้งรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการและการอบรมแบบออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และควรให้การสนับสนุนอุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย เพื่อเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานของบุคลากรและเอื้อต่อการเรียนรู้ รวมถึงสร้างวินัยเชิงบวกให้กับเด็กทุกช่วงวัย ตลอดจนการมีนโยบายเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่บุคลากรในการปฏิบัติงานให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น การสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานมีใบประกอบวิชาชีพและค่าตอบแทน สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงานที่นอกเหนือเวลาราชการ เป็นต้น

2) หน่วยงานควรกำหนดนโยบายหลักด้านการนำแนวคิดวินัยเชิงบวกมาใช้ในการปฏิบัติงานกับเด็ก โดยเฉพาะการทำความเข้าใจถึงแก่นแกนของวินัยเชิงบวกและนำไปใช้กับเด็กอย่างถูกต้อง รวมถึงการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ที่มีชีวิตและสามารถใช้งานได้จริงสำหรับเด็กอย่างครอบคลุมทุกมิติ มีการจัดโปรแกรมการใช้งานสำหรับเด็กทุกช่วงวัย และกำหนดผู้รับผิดชอบโปรแกรมในการพัฒนาเด็ก

3) หน่วยงานต้องกำหนดให้การทำแผนพัฒนาเด็กรายบุคคล (Individual Development Plan : IDP) เป็นภารกิจหลักของทีมสหวิชาชีพ โดยร่วมกันติดตามเด็กตามแผนพัฒนาเด็กรายบุคคล เพื่อกำหนดวิธีการเลี้ยงดูเด็กแต่ละรายให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

4) หน่วยงานควรปฏิบัติตามเกณฑ์หรือสัดส่วนโครงสร้างอัตรากำลังตามที่ส่วนกลางกำหนด โดยเฉพาะการเน้นให้ผู้ปฏิบัติได้ปฏิบัติงานจริงตรงตามตำแหน่ง เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการพัฒนาเด็กต่อไป

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งศึกษาปัญหาอุปสรรคและ แนวทางการพัฒนา ทีมสหวิชาชีพในการเลี้ยงดูเด็กในสถานรองรับด้วยวินัยเชิงบวกที่เกิดขึ้นเฉพาะพื้นที่ ไม่สามารถอ้างอิงไปสู่พื้นที่ หรือบริบทอื่นได้ แต่สามารถนำไปประกอบการศึกษาเพิ่มเติมหรือสามารถนำไปเปรียบเทียบในประเด็นที่มีความคล้ายคลึงกันได้

ทั้งนี้หากมีการศึกษาครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบการเลี้ยงดูเด็กในสถานรองรับเด็กเอกชน หรือผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่เลี้ยงดูเด็กโดยตรงเพียงกลุ่มเดียว เพื่อให้เห็นประเด็นปัญหาอุปสรรคและแนวทางการ พัฒนารูปแบบการเลี้ยงดูเด็กด้วยวินัยเชิงบวกในอีกมิติหนึ่ง

บรรณานุกรม

- กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2559). การจัดการสวัสดิการสังคมให้กับเด็กในสถานรองรับ 30 แห่ง, สืบค้นจาก : <https://www.dcy.go.th/webnew/main/services//130301.pdf>, สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2564.
- กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2562). นโยบายการพัฒนาระบบคุณภาพสถานรองรับเด็ก. สืบค้นจาก : <https://www.dailynews.co.th/article/688634>, เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2564.
- เกศวดี ไกรนอก. (2562). คุณภาพชีวิตการทำงานของพี่เลี้ยงในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน สังกัดกรมกิจการเด็กและเยาวชน. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- จันทจิรา พุกขานานนท์. (2552). เด็กกับการเรียน พ่อแม่ ครู แพทย์และเด็กแก้ไขได้. นิตยสารหมอชาวบ้าน, เล่มที่ 364 ประจำเดือนสิงหาคม 2552.
- จิราภรณ์ อรุณากูร. (2562). “วินัยเชิงบวก” แนวทางเลี้ยงลูกยุคใหม่ที่ท้าทายแต่ได้ผลเกินคุ้ม, สืบค้นจาก : <https://www.sanook.com/women/136037/>, สืบค้นเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2564.
- โจน อี เดอร์แรนท์. (2007). การสร้างวินัยเชิงบวก ความเข้าใจที่ถูกต้องและวิธีนำไปใช้. กรุงเทพฯ: บริษัท คีนมีเดีย (ประเทศไทย) จำกัด
- จุลี สงวนกิจ. (2550). การพัฒนาทักษะของผู้ปฏิบัติงานเพื่อการบริหารในสถานสงเคราะห์เด็ก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ณัฐวิทย์ ณ โนมม. (2547). คู่มือปฏิบัติงานของทีมสหวิชาชีพในกระบวนการคุ้มครองเด็ก. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ทิพสุคนธ์ ศรีแจ่ม. (2548). การพัฒนาบุคลากรพี่เลี้ยงเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนสังกัดกรมพัฒนาสังคม และสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นงพงา ลิ้มสุวรรณ. (2557). จิตวิทยาการเลี้ยงดูและอบรมเด็ก, สืบค้นจาก : <https://www.thaihealth.or.th/Content/26043>, สืบค้นเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2564.
- นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล. (2559). การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่กับการพัฒนา Executive Function ของลูก. ศูนย์วิจัยประสาทวิทยาศาสตร์, สถาบันชีววิทยาศาสตร์โมเลกุล มหาวิทยาลัยมหิดล

- ปนัดดา จนเศรษฐกร. (2561). **เลี้ยงลูกถึงใจ ด้วยวินัยเชิงบวก**, สืบค้นจาก :
<https://thepotential.org/knowledge/positive-discipline/>, สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2564.
- ปาริชาติ ทองคำ. (2546). **ความรู้และความต้องการของพี่เลี้ยงในการส่งเสริมการปฏิบัติงานดูแลเด็กก่อนในสถาน
สงเคราะห์**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม, คณะสังคม
สงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ฝ่ายนิติการ กองกลาง สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็กเยาวชนผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ. (2555). **เลี้ยงลูก
ถูกวิธี : คู่มือมาตรฐานขั้นต่ำในการอุปการะเลี้ยงดูเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546**. พิมพ์
ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ
- ภัทรยา เมธพร บ.ก. เรียบเรียง. (2554). **สารานุกรมพฤติกรรมเด็กเพื่อตรวจสอบและพัฒนา IQ & EQ**. กรุงเทพฯ : มา
ยิก
- มณี ภิญญพรพาณิชย์. (2556). **รักวัวให้ผูก...รักลูกให้ใจ**. เชียงใหม่: เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- มูลนิธิสุขภาพไทย. (2556). **โครงการพลังอาสาสมัครสร้างสุขให้เด็กในสถานสงเคราะห์**, สืบค้นจาก :
<http://www.thaihof.org/อาสาสร้างสุข/>, สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2564.
- รพีพรรณ สุวรรณรัฐโชติ. (2550). **สังคมวิทยา**. สงขลา: ไทยนา.
- ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2549). **กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการอุปการะ เลี้ยงดู
อบรมสั่งสอน และพัฒนาเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแล พ.ศ. 2549**, สืบค้นจาก : [http://law.m-
society.go.th/law2016/law/view/10](http://law.m-society.go.th/law2016/law/view/10), เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2564.
- ศิริรัตน์ แอดสกุล. (2555). **ความรู้เบื้องต้นทางสังคมวิทยา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจอมมะณี.(2552). **การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย**, สืบค้นจาก :
<http://muang.udonthani.police.go.th/manatsananit48215/data/d4.doc>, สืบค้นเมื่อวันที่ 10
กุมภาพันธ์ 2564.
- สถาบันราชานุกูล. (2551). **สายใย พันผูก เลี้ยงลูกทางบวก Positive Parenting**. กรุงเทพฯ: ปิยะนงค์ พับลิชชิ่ง.
- สมบัติ ตาปัญญา. (2550). **รายงานผลการศึกษาระดับสมบูรณโครงการวิจัย "การศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบ
แนวทางการป้องกันความรุนแรงต่อเด็กแบบยั่งยืน" ปีที่ 2**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนสร้างเสริมสุขภาพ
(สสส.), และมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (มสช.).
- สุภาพรณ ศรีสุข. (2563). **ลูกเป็นแบบไหน บอกได้จากการเลี้ยงดู**, สืบค้นจาก :
<https://www.truelookpanya.com/knowledge/content/83704/-blog-papres-par->, สืบค้นเมื่อวันที่
28 ธันวาคม 2564.
- สุมาลี สุขพัฒน์. (2544). **ทัศนคติของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ของเด็กในสถานสงเคราะห์
เด็ก สังกัดกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น กรมประชาสงเคราะห์**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ,
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์,มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุริยเดว ทรีปาตี. (2559). **หัวใจสำคัญของการใช้จิตวิทยาเชิงบวกปรับพฤติกรรมลูก**, สืบค้นจาก :
<https://thepotential.org/family/positive-psychology-sixth/>, สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2564.
- เสาวภา พรจินดารักษ์. (2563). **เลี้ยงลูกเชิงบวกของหมอเสาวภา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ Happy Parenting.
- อรธิชา วิเศษโกสิน. (2551). **แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานสหวิชาชีพของพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม
พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Office of Child Welfare and Protection of Underprivileged Children and the Elderly, Ministry of Social Development and Human Security.(2012).**Violence against children: children in juvenile Observation and Protection Center**, Volume 6,Bangkok.

The Association of Southeast Asian Nations (ASEAN). **The ASEAN Guidelines for a Non-Violent Approach to Nurture, Care and Development of Children, in all settings**. Jakarta: ASEAN Secretariat; 2016 Retrieved from [https://asean.org/wp-content/uploads/2017/03/ASEAN-Guide linefor-Non-Violent-Approach_FINAL.pdf](https://asean.org/wp-content/uploads/2017/03/ASEAN-Guide-linefor-Non-Violent-Approach_FINAL.pdf), accessed on February, 6, 2021.